

คำแนะนำการปลูกสับปะรดในภาคตะวันออก

การเลือกที่ดิน

สับปะรด เป็นพืชคอน ที่ต้องการเนื้อดินหยาบ ดินควรเป็นดินร่วนทรายปนลูกรัง หรือดินปนหินขนาดเล็กมาก มีการระบายน้ำดี ไม่มีน้ำขัง หรือถ้ำน้ำ ดินควรเป็นกรดปานกลาง(PH ระหว่าง 4.5-6) พื้นที่ควรเป็นที่ลาดชันพอสมควร คือ อยู่ระหว่าง 1-3% ไม่ควรเป็นที่ลุ่มน้ำขัง

การเตรียมดิน

สับปะรด เป็นพืชที่มีอายุค่อนข้างยาว คือประมาณ 3-6 ปี มีระบบรากไม่ค่อยแข็งแรงแต่ค่อนข้างยาว รากจะสู้และทนรากวัชพืชไม่ไหว การเตรียมดิน ควรกำจัดวัชพืชข้างปี เช่น หญ้าคา หญ้าไผ่ ฯลฯ ด้วยสารราวดัดอ็อป (ไกลโฟเสท) ในความเข้มข้น 100 ซี.ซี. และผสมน้ำ 20 ลิตร ฉีดให้ทั่วใบ วัชพืชต้องเปื่อยด้วย น้ำยา 50 % ของพื้นที่ใบทั้งหมด ต้องฉีดขณะดินมีความชื้นพอ ปล่อยให้แห้ง 10-30 วัน จึงทำการไถพรวน

ครั้งที่หนึ่ง ไถด้วยพาดสาม แล้วใช้พรวนด้วยพรวน 2 แถว

ครั้งที่สอง ไถด้วยพาดสาม แล้วใช้พรวนด้วยพรวน 2 แถว

การไถ พยายามไถให้ลึกที่สุด ระหว่าง 30-40 ซม. เสร็จแล้ว ทำการยกร่องปลูกดินทรายปนลูกรังควรยกร่องสูง 6-8 นิ้ว ถ้าเป็นดินเหนียวต้องยกร่องสูงขึ้น คือ 8-12 นิ้ว ในกรณีที่แปลงปลูกยาวมากๆ (เกิน 500 เมตร) เวลาตัดแปลงตอนท้ายๆ ของแปลง (60-100 เมตร) ต้องลดความลาดชันให้ค่อยๆ น้อยลง เพื่อเป็นการชะลอความเร็วของน้ำตามแนวร่องให้ช้าลง เพื่อป้องกันน้ำกัดเซาะปลายแปลง ความลาดชันต่ำสุดให้ถึง 0.2 % แต่พื้นที่ระบายน้ำดี ไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง อาจไม่ต้องยกร่องก็ได้

การเตรียมพันธุ์และการปลูก

ส่วนขยายพันธุ์ที่ใช้ปลูก จะใช้ได้ทั้งจุกและหน่อ ซึ่งทั้งสองชนิดมีข้อดี-ข้อเสีย คือ

หน่อพันธุ์ มีข้อดี คือ เป็นโรคไส้เน่าได้ยากกว่าจุก และให้ผลเร็วกว่าจุก เพราะหน่อมีขนาดโตกว่าจุก แต่การปลูกด้วยหน่อ มีข้อเสีย คือ ถ้าปลูกไปแล้ว มีอายุตั้งแต่ 5-6 เดือน ขึ้นไปแล้ว ในเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม และมกราคม ต้นสับปะรดบางส่วนจะเริ่มออกผลเองตามธรรมชาติ จะมากจะน้อย ขึ้นอยู่กับขนาด อายุ และความอุดมสมบูรณ์ของต้น ผลที่ออกเองตามธรรมชาติโดยปกติ จะให้ผลที่สุกพร้อม ๆ กัน และมีจำนวนมาก ทำให้ราคาต่ำ

จุดพันธุ์ ในการปลูกเพื่อการอุตสาหกรรม นิยมใช้จุดมากกว่าหน่อ แม้ว่าจุดจะมีขนาดเล็กกว่า (น้ำหนักที่ใช้ 150-350 กรัม) และมีอายุการใช้ผลยาวกว่าเล็กน้อย และการทนโรคไวรัสเน่าน้อยกว่าหน่อก็ตาม แต่จุดมีคุณสมบัติเด่นหลายประการ คือ การเจริญเติบโตระยะแรกเร็วกว่าหน่อ การเจริญเติบโตให้สม่ำเสมอ ทำให้ผลผลิตสม่ำเสมอรูปทรงของผลดีกว่า และที่สำคัญในช่วงที่ผ่านเดือน พ.ย. – ธ.ค. – ม.ค. ต้นที่ปลูกด้วยจุด จะไม่ค่อยออกผลเองตามธรรมชาติหรือจะมีออกบ้าง ก็เป็นบางแปลง ที่มีผลกระทบจากความชื้น และอุณหภูมิ ที่เปลี่ยนแปลงมากๆเท่านั้น อย่างไรก็ตามการใช้หน่อปลูก และมีการคัดขนาดให้สม่ำเสมอจะให้ผลดีในแง่ของการเก็บผลผลิตที่เร็วกว่าจุด

การป้องกันโรคไวรัสเน่า
จุด-หน่อ ที่ปลูก ควรจะใหม่ สด ถึงจะเหมาะสำหรับปลูก และป้องกันการเกิดเชื้อราได้ การเก็บไว้ควรใช้เวลาสั้นที่สุด โดยการไม่สุ่มจุดหน่อไว้เป็นกองๆ ควรกระจายและคว่ำจุดหรือหน่อ เอาโคนขึ้น เพื่อให้โคนแห้งแดด ก่อนปลูกต้องชุบด้วยสารเคมี

การเตรียมพันธุ์ปลูก

การเตรียมพันธุ์ นับว่า มีความสำคัญมาก คือ การคัดขนาดพันธุ์ ไม่ว่าจะปลูก หรือหน่อต้องนำมาคัดแยกขนาดต้น ให้มีขนาดเดียวกัน โดยถือน้ำหนักเป็นหลัก ควรคัดเป็นขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และปลูกแยกตามขนาดที่ได้คัดแยกไว้ เป็นแปลงๆไป

การจุ่มยาป้องกันโรคและแมลงก่อนนำไปปลูก จะช่วยฆ่าเชื้อแบคทีเรีย ที่ติดมากับพันธุ์ และป้องกันโรคไวรัสเน่า (HEART ROT) ยาที่แนะนำให้ใช้คือ

1. ยาฆ่าแมลงพวกมด เพลี้ยแป้ง มาลาไรออน (MALATHION) อัตรา 60 ซี.ซี. / น้ำ 20 ลิตร
2. ยาป้องกันเชื้อรา อาลิเอท (ALIETTE) อัตรา 20-50 กรัม / น้ำ 20 ลิตร
3. ยาเปียกใบ (SPREADER) อัตรา 60 ซี.ซี. / น้ำ 20 ลิตร

นำยา และสารเคมีทั้ง 3 ชนิด มาผสมและคนให้กระจายและเข้ากันได้ดีแล้ว นำพันธุ์ที่จะปลูกมาจุ่มให้มิดทั้งต้นแล้วยกขึ้นทิ้งให้สะเด็ดน้ำ ก็สามารถนำไปปลูกในแปลงที่เตรียมไว้ได้ทันที

การปลูกสับประรดเชิงการค้า ระยะเวลาปลูกที่แนะนำ ควรปลูกเป็นแถวคู่ ให้ใช้ระยะดังกล่าวนี้ คือ

1. ระยะห่างต้นต่อต้น 25-30 ซม.
2. ระยะห่างแถว 40-60 ซม.
3. ระยะห่างแถวคู่ 70-90 ซม.

จำนวนต้นปลูกต่อไร่ จะได้ 9,500 - 10,000 ต้น

การปลูก ควรปลูกเมื่อดินที่เตรียมแล้วร่วนซุยดี จะให้ผลดีที่สุด ถ้าเตรียมดินไว้แล้วฝนตกทับจนดินแข็งแล้ว ควรเตรียมดินใหม่ เพราะถ้าปลูกเมื่อดินแข็งตัวแล้ว การเจริญเติบโตจะไม่สม่ำเสมอ และมักจะมีการเป็น โรคตายมากกว่าปกติ

การบำรุงรักษา

การกำจัดวัชพืช

หลังจากการปลูกสับปะรดแล้ว มีความชื้นพอ ให้เตรียมการฉีดยามาหญ้าคังนี้ คือ ฉีดครั้งแรก ถ้าในแปลงมีวัชพืชใบกว้างด้วย ให้ใช้ยา ดังนี้คือ

โบรมาซัล 400 กรัม

อาทราซีน 800 กรัม

ยาเปียกใบ 600 ซี.ซี.

ผสมน้ำใส และสะอาด 250-400 ลิตร ฉีดให้ทั่วในเนื้อที่ 1 ไร่ หรือถ้าในแปลงมีหญ้า ส่วนมาก เป็นหญ้าใบแคบหรือเป็นแปลงที่ฉีดด้วยยาอาทราซีนมาหลายครั้งแล้วให้ปรับ และเปลี่ยนใช้ยา

โบรมาซัล 400 กรัม

ไดยูรอน 500 กรัม

ยาเปียกใบ 600 ซี.ซี.

ผสมกับน้ำใสสะอาด 250-400 ลิตร ฉีดให้ทั่วในเนื้อที่ 1 ไร่ ฉีดครั้งที่สอง หลังจากฉีดยา ครั้งแรกแล้ว 3-4 เดือน หรืออาจฉีดเร็วขึ้นเล็กน้อย ถ้ามีวัชพืชงอกขึ้นมา ให้ใช้ยา ดังนี้

อามีทริน 500 กรัม

อาทราซีน 800 กรัม

ยาเปียกใบ 600 ซี.ซี.

ผสมกับน้ำใสสะอาด 250-400 ลิตร ฉีดให้ทั่วในพื้นที่ 1 ไร่

การฉีดยาครั้งที่สองนี้ จะไม่แนะนำให้ใช้โบรมาซัล และไดยูรอน เพราะจะมีผลทำให้สับปะรด เหลือง และชะงักการเจริญเติบโต โดยปกติ การฉีดยากำจัดวัชพืช 2 ครั้ง สามารถควบคุมวัชพืชได้ตลอด ฤดูกาลแรกอาจมีหญ้าบางชนิดงอกขึ้นมาบ้าง ให้ใช้จอบตากจะดีกว่า ไม่แนะนำให้ฉีดยาอีก ข้อสำคัญ ของการใช้สารเคมี ควบคุม และกำจัดวัชพืช ดินจะต้องมีความชื้นเพียงพอ และละลายสารเคมีให้เข้ากัน น้ำที่ดีที่สุดในช่วงของยาคุมเมล็ดหญ้าให้ฉีดให้สัมผัสผิวดินให้ได้มากที่สุด

การใส่ปุ๋ยเคมี

1. ครั้งแรกให้ใส่พร้อมปลูก หรือเร็วที่สุดเมื่อมีความชื้นพอ โดยใส่สูตรปุ๋ย 15-15-15 หรือ 16-20-0 หรือ 20-20-0 ให้ใส่ข้างต้น ๆ ละ 15 กรัม (1 ซ่อนแกลง)
2. ครั้งที่ 2 ใส่หลังจากครั้งแรก 2-3 เดือน เมื่อมีความชื้นพอให้ใส่ปุ๋ยต้นละ 15 กรัม (1 ซ่อน แกลง) ที่กาบใบล่างของต้น สูตรปุ๋ยที่ใช้ ควรจะเป็น 14-0-20+2 mg (ซึ่งปุ๋ยสูตร 14-0-20 ได้จากการใช้ ปุ๋ย 21-0-0 จำนวน 2 กระสอบผสมกับ 0-0-60 จำนวน 1 กระสอบ) หรือสูตรปุ๋ยที่ใกล้เคียงกัน เช่น 15-5-20 ก็ได้
3. ใส่ปุ๋ยครั้งที่ 3 หลังจากใส่ครั้งที่ 2 นาน 2-3 เดือน หรือก่อนการบังคับผล 2-3 เดือน โดยใส่ ปุ๋ยอย่างเดียวกันกับครั้งที่ 2 อัตราเท่าเดิม

การฉีดปุ๋ยก่อนการบังคับผล และหลังบังคับผล

เมื่อสับปะรดอายุได้ประมาณ 9-11 เดือน ต้นสับปะรดที่ได้รับการดูแลรักษาดีจะมีน้ำหนักต้นประมาณ 2.5-3.0 สับปะรดก็พร้อมที่จะบังคับให้ออกผล โดยแนะนำให้ฉีดปุ๋ยผสมดังนี้ คือ

ก. ใช้ 46-0-0 จำนวน 5 กก. + 0-0-50 จำนวน 5 กก.

ข. ใช้ 21-0-0 จำนวน 10 กก. + 0-0-60 จำนวน 5 กก.

ผสมน้ำ 200 ลิตร ฉีดสับปะรดต้นละ 60-75 ซี.ซี. (ใช้ฉีดเวลาเย็นและกลางคืน) 1 ครั้ง ก่อนบังคับผล 3-7 วัน

การบังคับผล หลังจากฉีดปุ๋ย 3-7 วัน ให้ทำการบังคับผล โดยใช้สารเคมี คือ

ก. ในฤดูผล ใช้อีเทรล (39.5 %) 80 ซี.ซี.

ยูเรีย (46-0-0) 3 กก.

น้ำใสสะอาด 200 ลิตร

ข. ในฤดูแล้ง อีเทรล (39.5 %) 60 ซี.ซี.

ยูเรีย (46-0-0) 3 กก.

น้ำใสสะอาด 200 ลิตร

ผสมส่วนผสมและคนให้ละลายเข้ากันดีแล้ว ให้ฉีดสับปะรดต้นละ 70-80 ซี.ซี. ให้ฉีดเวลาเย็นๆ และกลางคืน เท่านั้น หลังจากฉีดครั้งแรกแล้ว 3-7 วัน ให้ทำการฉีดซ้ำอีกครั้งด้วยสูตร และวิธีเดิม ถ้าไม่สามารถจะทำการฉีดปุ๋ยก่อน การบังคับผลได้ ให้ใช้วิธีใส่ปุ๋ยเข้ากาบใบต่างด้วยสูตร 14-0-20 หรือ 14-5-20+2 ต้นละ 10 กรัม แทนก็ได้ โดยใส่ครั้งเดียวก่อนบังคับผล 5 วัน การบังคับผลทั้งต้นปลูกฤดูแรกและแปลงต่อ ให้ใช้สูตรผสมอันเดียวกัน มีข้อควรจำคือ สำหรับแปลงต่อ จะมีหน่อมากกว่าปกติ และมีการเจริญเติบโตมากกว่ามาตรฐานทั่วๆ ไป การบังคับผล ให้เพิ่มปริมาณน้ำขึ้นเป็นต้นละ 80-90 ซี.ซี. ไม่แนะนำให้เพิ่มความเข้มข้นของน้ำยาอีเทรลขึ้นไปอีก การบังคับผลในช่วงฤดูแล้ง (ก.พ.-พ.ค.) จะทำให้เปอร์เซ็นต์การออกดอกน้อยกว่าปกติทั้งนี้ จะต้องพยายามบังคับผลในช่วงเย็นหรือกลางคืน หรือพยายามให้น้ำกับต้นสับปะรดก่อนบังคับผลไม่ให้ต้นโทรม และเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในช่วงฤดูฝน ถ้ามีฝนตกลงมาภายใน 2 ชั่วโมงจะต้องทำซ้ำใหม่ และควรระวังน้ำที่ขังในกาบใบมาก จะทำให้น้ำยาจับเจือจางได้

การเก็บเกี่ยว

หลังจากบังคับผลครั้งแรกประมาณ 60 วันจะเห็นดอกสับปะรดสีแดงโผล่ออกมา ถ้าต้นไหนไม่ออก ให้ทำการยังคับผลซ้ำทันที เฉพาะต้นที่ไม่ออก โดยการตัดหยอด หรือฉีดด้วยส่วนผสมเดิม และประมาณ 150 วัน หลังจากบังคับ ถ้าสภาพภูมิอากาศไม่ผิดปกติมาก สับปะรดจะเริ่มสุกพร้อมที่จะเก็บเกี่ยวผลรุ่นแรกได้ การสังเกตการณ์สุกของผลสับปะรด ให้สังเกตที่สีของผิวเปลือกนอก สับปะรดเมื่อเริ่มแก่ ผิวของสับปะรดจะเปลี่ยนจากสีเขียวอมม่วงแดงมาเป็นสีเขียวและสีของขนตาจะเปลี่ยนจากสีชมพูม่วงมาเป็นสีน้ำตาลอ่อน (สีขนตาจะซีดลงและเริ่มเหี่ยว) แสดงว่าสับปะรดผลนั้นเริ่มแก่พร้อมที่

จะเก็บได้ ในบางฤดู เช่น ฤดูหนาว อาจต้องรอให้สีของผลส่วนล่างเปลี่ยนเป็นสีอมเหลือง หรือเหลือง จึงจะเก็บได้ แต่ในฤดูผล และฤดูแล้ง สับปะรดที่สมบูรณ์ต้องเก็บเมื่อผิวเป็นสีเขียว ถ้ารอถึงผิวสีเริ่มเหลืองจะสุกเกินไป (แต่อาจต้องผ่าดู และ โรงงานต้องการผลสุกเมื่อผ่าดูจะต้องมีความสุกเกินครึ่งผลขึ้นไป หรือสุกภายใน 60-80 %) การเก็บให้ได้คุณภาพอาจเก็บ 3-4 ครั้ง จึงจะหมด และแต่ละครั้งห่างกัน 5-7 วัน

อายุการเก็บผล หลังจากบังคับผล อาจยาวมากกว่าปกติในฤดูที่มีความชื้นไม่พอ (เดือน ม.ค. - ก.พ. - มี.ค.) บางครั้งอาจจะยาวถึง 170 วัน และการเก็บผลครั้งสุดท้ายอาจหลังเก็บผลครั้งที่ 2 ไปอีกประมาณ 7-14 วัน ก็ได้

การปฏิบัติดูแลรักษาต่อ

หลังจากเก็บผลผลิตหมดแล้ว จากต้นปลูก (หรือต่อ 1 สำหรับไว้ต่อ 2) ต้องทำการรักษาต่อให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ได้ต้นต่อที่สมบูรณ์และให้ผลผลิตสูงในฤดูต่อไป (โดยปกติจะรักษาไว้แค่ต่อ 1)

ขั้นตอนในการรักษาต่อ พอดีสรุปได้ คือ

1. เก็บหน่ออู้มลูก (หน่อที่ออกมาตั้งแต่ยังไม่เก็บผล) ที่ได้ขนาดใช้ปลูก (ยาวตั้งแต่ 1 ฟุตขึ้นไป) ออกมาทั้งหมด
2. ฟันดินเดิม (ดินแม่) โดยฟันหรือตัดใบออกให้เหลือประมาณ 30-50 % ของดินเดิม หรือให้เหลือตอสูงจากเดิมประมาณ 20 ซม. เพื่อให้หน่อดินมีโอกาสแตกมากกว่า และใช้เป็นหน่อที่จะเลี้ยงให้ผลต่อไป

3. ใส่ปุ๋ยที่กาบใบของต้นด้วยสูตร 14-0-20 หรือ 14-5-20+2mg หรือ สูตรปุ๋ยใกล้เคียง

4. ฉีดยากำจัดวัชพืช โดยฉีดเฉพาะที่มีวัชพืชขึ้นอยู่ในแปลง โดยใช้ยา

โบรมาซิด 400 กรัม

อามีทริน 600 กรัม

ยาเปียกใบ 600 ซี.ซี.

ผสมน้ำ 200 ลิตร ฉีดเฉพาะส่วนที่มีวัชพืชขึ้นอยู่เท่านั้น

5. เมื่อหน่อขึ้นมาสมาเสมอทั้งแปลงแล้ว โดยปกติจะประมาณ 2 เดือน หลังจากเริ่มรักษาต่อให้ทำการหักแต่งหน่อที่ไม่ต้องการออก โดยถือหลักให้ 1 ต้นต่อ มี 1 หน่อ ถ้าเป็นหน่อดิน ให้รักษาไว้ 2 หน่อ การหักหน่อแบบนี้ ควรหักหน่อที่ไม่ต้องการออก รวมทั้งหน่อที่ใหญ่เกินไป การหักหน่อแต่งควรทำซ้ำอีก 1-2 ครั้ง ห่างกันประมาณ 1-2 เดือน

6. ใส่ปุ๋ยเร่งครั้งสอง จากการใส่ครั้งแรก 2-3 เดือน หรือหลังจากหักแต่งหน่อครั้งแรกแล้ว โดยใช้ปุ๋ยสูตรเดิมต้นละ 15 กรัม ใส่ที่กาบใบล่างของหน่อใหม่ (ไม่ให้ใส่ที่ต้นตอเดิม)

หลังจากใส่ปุ๋ยครั้งที่สองแล้ว ก็รอให้เจริญเติบโตจนกระทั่งต้นมีน้ำหนักประมาณ 2 กก. ก็ทำการฉีดปุ๋ยก่อนบังคับ และบังคับตามวิธี และปริมาณเหมือนคำแนะนำบังคับผล

การบำรุงรักษาต่อที่ 1 หรือต่อที่ 2 จะได้ผลหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการพินแต่งตั้ง การหักแต่งหน่อ และการใส่ปุ๋ยได้ถูกต้องและสม่ำเสมอหรือไม่

ผลผลิต

ต้นต่อปีแรก ถ้าการดูแลรักษาดีและต้นต่อสมบูรณ์ ผลสับปะรดจะมีขนาดและน้ำหนักผลเฉลี่ย

1- 1.25 กก. ใน 1 ไร่ ถ้าปลูก 7,500-8,500 ต้น ควรได้น้ำหนักประมาณ 7,500-10,625 กก./ไร่

ต้นต่อปีสอง ถ้าปลูก 7,500-8,500 ต้น จะได้น้ำหนักผลเฉลี่ย 0.6 – 0.8 กก. ควรได้น้ำหนัก

รวมประมาณ 4,500-6,800 กก./ไร่

จากข้อมูลที่น่าเสนอข้างต้นนี้เป็นคำแนะนำที่ใช้เป็นพื้นฐานการปฏิบัติการปลูกสับปะรดระดับเกษตรกร แต่รายละเอียดเชิงลึกและ เทคนิคในแต่ละขั้นตอนนั้นอาจแตกต่างกันได้บ้าง ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมแต่ละพื้นที่ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณฝน ความพร้อมด้านทุนเครื่องมืออุปกรณ์ และวัตถุประสงค์ของการปลูกสับปะรดส่งขายผลสดหรือ โรงงานแปรรูป ซึ่งทางผู้เขียนจะได้นำเสนอในรายละเอียดทางเว็บไซต์สข.3 ระยอง หรือทางวารสารเกษตรอื่นๆเป็นลำดับต่อไป

* มนตรี กล้าชาย ผู้อำนวยการกลุ่มวิชาการและฝึกอบรม สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 จังหวัดระยอง กรมส่งเสริมการเกษตร

** เอกสารประกอบการฝึกอบรม เรื่องการศึกษาเชิงเปรียบเทียบพันธุ์และระบบการผลิตสับปะรดแก่เกษตรกรผู้ร่วมโครงการและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ระหว่างวันที่ 26 – 27 เมษายน 2554 ณ ห้องประชุม สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

***เอกสารประกอบการประชุมเกษตรกรอำเภอประจำเดือน สำนักงานเกษตรจังหวัดตราด วันที่ 29 กรกฎาคม 2554